

Sygn. akt I ACa 6/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 marca 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSA Iwona Wiszniewska
Sędziowie:	SA Danuta Jezierska SO del. Violetta Osińska (spr.)
Protokolant:	sekr.sądowy Magdalena Stachera

po rozpoznaniu w dniu 5 marca 2014 r. na rozprawie w Szczecinie

sprawy z powództwa A. S. i G. S.

przeciwko M. B.

o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności

na skutek apelacji powodów i pozwanej

od wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie

z dnia 15 października 2013 r., sygn. akt I C 772/12

1. oddała obie apelacje;

2. zasądza od pozwanej M. B. na rzecz powodów A. S.

i G. S. kwotę 900 zł (dziewięćset) złotych tytułem kosztów

postępowania apelacyjnego.

Danuta Jezierska Iwona Wiszniewska Violetta Osińska

Sygn. I ACa 6/14

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 15 października 2013r., sygn. akt I C 771/12, Sąd Okręgowy w Szczecinie pozbawił wykonalności tytuł wykonawczy jakim jest postanowienie Sądu Rejonowego w Goleniowie z dnia 14 lipca 2008r., wydane w sprawie o sygn. akt I Ns350/06, w punkcie II sentencji tego postanowienia w zakresie dotyczącym P. B. w części ponad kwotę

26 744zł 84gr (punkt I. sentencji), w pozostałej części powództwo oddalił (punkt II. sentencji), zasądził od pozwanej M. B. na rzecz powodów G. S. i A. S. kwotę 5400 zł tytułem kosztów procesu (punkt III. sentencji).

Powyższe orzeczenie Sąd Okręgowy wydał w oparciu o następujące ustalenia faktyczne i rozważania prawne:

Powodowie G. S. i A. S. w udziale do $\frac{1}{2}$ oraz E. B. i P. B. w udziale po $\frac{1}{4}$ w dniu 29 kwietnia 1999 roku kupili nieruchomość gruntową stanowiącą działkę gruntu nr (...), położoną w obrębie G.. Dnia 4 maja 1999 roku powód A. S. i P. B. zawarli umowę spółki cywilnej pod nazwą (...)

W dniu 28 czerwca 1999 roku A. S. i P. B. jako wspólnicy spółki cywilnej zawarli z bankiem (...) S.A. umowę o kredyt nr (...). Kredyt w wysokości 527000zł został przeznaczony na wybudowanie obiektu gastronomicznego z parkingiem na nieruchomości gruntowej stanowiącej współwłasność powodów i małżonków B.. Ponadto wspólnicy spółki cywilnej zawarli w dniu 23 marca 2000 roku aneks do umowy kredytu, którym zwiększono maksymalną kwotę udzielonego kredytu ustanawiając zabezpieczenie w postaci hipoteki, a w dniu 25 października 2001 roku zawarli kolejną umowę restrukturyzującą terminy spłaty długu. W dniu 17 lipca 2002 roku A. S. i P. B. podjęli uchwałę jako wspólnicy spółki cywilnej, że do tej spółki z dniem 1 sierpnia 2002 roku przyjmą wspólnika K. S.. Na zabezpieczenie spłaty kredytu na tej nieruchomości ustanowiono hipotekę zwykłą do kwoty 527.000 zł. Do 30 listopada 2001 roku kredytobiorcy spłacili łącznie 211.108, zł oraz 35.346,35 DEM. Od grudnia 2001 roku do 31 marca 2009 roku A. S. spłacił kapitał w wysokości 593.810,94 zł i 35.764,57 Euro oraz odsetki w wysokości 232.496,66 zł i 20.156,60 Euro. Z dniem 1 sierpnia 2002 roku do spółki przystąpił K. S., a w dniu 30 września 2002 roku wystąpił z niej P. B.. Postanowieniem z dnia 14 lipca 2008 roku Sąd Rejonowy w Goleniowie, w sprawie o sygn. akt I Ns 350/06 zniósł współwłasność nieruchomości stanowiącej, działkę nr (...), obr. G., w ten sposób, że przyznał ją na wyłączną własność G. S. i A. S. i zasądził od nich solidarnie na rzecz P. B. i E. B. po 123.715, 71 zł. Obliczając spłaty należne uczestnikom, Sąd uwzględnił zabezpieczenie hipoteczne obciążające nieruchomość w wysokości 183.614,16zł, zatem przy ówczesnej wartości nieruchomości - 678.477 zł, za podstawę określenia wysokości spłat przyjął kwotę 494.862,84 zł. Postanowienie uprawomocniło się z dniem 28 listopada 2008 roku. Powód w dniu 15 lipca 2008 roku wezwał P. B. do zapłaty 459.076,59 zł, jako połowy kredytu który spłacił, list który zawierał tę przesyłkę został wrzucony do skrzynki pocztowej P. B., ale ten go nie odebrał, gdyż przebywał poza Polską. Umową z 7 stycznia 2009 roku P. B. przelał na pozwaną M. B. wierzytelność stwierdzoną postanowieniem Sądu Rejonowego w Goleniowie z dnia 14 lipca 2008 roku, sygn. akt I Ns 350/06. W piśmie z 24 czerwca 2009 roku powodowie złożyli pozwanej oświadczenie o potrąceniu wierzytelności w wysokości 540.307,33 zł jako przysługującej im w stosunku do P. B. z tytułu spłacenia kredytu, z wierzytelnością pozwanej w kwocie 123.715, 71 zł. Powód przedstawił terminy spłacania kredytu, z których wynikało, że w okresie od 28.12.2005 roku do 14.07.2008 r. spłacił 193 941,75 zł. Wyrokiem z dnia 6 lipca 2010 roku w sprawie niniejszej Sąd Okręgowy Wydział I Cywilny pozbawił wykonalności tytuł wykonawczy w postaci postanowienia SR w Goleniowie z dnia 14 lipca 2008 roku w całości. W ocenie tego Sądu Okręgowego powództwo oparte na podstawie art.840§1 pkt 2 k.p.c., było zasadne w stosunku do P. B., który został skutecznie wezwany do zapłaty kwoty 459.076,59 zł. Wierzytelność powoda o zwrot połowy spłaconej wierzytelności stała się wymagalna z upływem 14 dni od chwili, kiedy P. B. mógł się z oświadczeniem powodów zapoznać. Skuteczne też było skierowanie do pozwanej oświadczenia o potrąceniu wierzytelności w wysokości 540.307,33 zł, jako że powodowie mieli - w świetle art. 513 §1 k.c., w związku z art.498 § 1 k.c. oraz art.513 § 2 k.c. - prawo do złożenia pozwanej oświadczenia o potrąceniu.. Sąd uznał, że w myśl art.864 k.c. P. B. odpowiada za spłatę zaciągniętego kredytu. Powodom - na podstawie art. 867 §2 k.c. i art. 376 §1 k.c. przysługiwała w stosunku do P. B. wierzytelność przynajmniej w kwocie 258.458, 82 zł, jako że w okresie od 1 grudnia 2001 roku do 14 lipca 2008 roku powód spłacił 516.917,64zł. Wskutek złożenia pozwanej oświadczenia o potrąceniu wierzytelności, obie wierzytelności stosownie do treści art. 498 §2 k.c. umorzyły się do wysokości wierzytelności niższej, tj. wynikającej z punktu II postanowienia Sądu Rejonowego w Goleniowie z dnia 14 lipca 2008 roku, sygn. akt I Ns 350/06. Wyrok ten zaskarżyła pozwana w części, tj. w zakresie punktu I i III.. Wyrokiem z dnia 30 grudnia 2010 roku , sygn. I ACa 665/10 Sąd Apelacyjny w Szczecinie oddalił apelację pozwanej obniżając jedynie zasądzone koszty procesu. Obciążył też pozwaną kosztami postępowania odwoławczego powodów. W wyniku rozpoznania skargi kasacyjnej Sąd Najwyższy uchylił zaskarżone orzeczenie i sprawę przekazał do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu w Szczecinie, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania kasacyjnego. Sąd

Apelacyjny przy po ponownym rozpoznaniu uwzględnił apelację pozwanej i uchylił zaskarżony wyrok w punktach pierwszym i trzecim i w tym zakresie przekazał sprawę Sądowi Okręgowemu w Szczecinie do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu sądowi rozstrzygnięcie o kosztach dotychczasowego postępowania. Po ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Okręgowy stwierdził, iż w toku rozprawy apelacyjnej w dniu 16 grudnia 2010 r. pełnomocnik pozwanej podniósł zarzut przedawnienia roszczeń w obrocie gospodarczym. Zarzut ten wywiera materialnoprawne skutki, powodując ograniczenie rozważań do okresu pomiędzy 27.12.2005 roku a 14.07.2008 r. Akcentując wytyczne Sądu odwoławczego Sąd Okręgowy, który wydał zaskarżony aktualnie przez obie strony wyrok ustalił od jakiej daty należy liczyć termin wymagalności roszczenia i w jakiej wysokości to roszczenie, jeśli nie zostało przedawnione, jest wymagalne. Powołując zasady dotyczące potrącenia wierzytelności przedawnionej wyrażone w art. 502 k.c., 498 § 1 k.c. wskazał, iż potrącenie wierzytelności na mocy jednostronnego oświadczenia woli może nastąpić wtedy, gdy zostały spełnione dwie przesłanki: wystąpił stan potrącalności i został podniesiony zarzut potrącenia. Warunkiem dopuszczalności potrącenia jest jednak, aby wierzytelność przysługująca względem zbywcy stała się wymagalna wcześniej niż wierzytelność, która jest przedmiotem przelewu. Dopuszczalność takiego potrącenia, uzależniona jest od wystąpienia przesłanek ogólnych określonych w art. 498 § 1 k.c., i przesłanek szczególnych przewidzianych w art. 513 § 2 k.c., tj. odpowiedniej sekwencji pojawienia się wymagalności obu wierzytelności objętych kompensatą. Postanowienie Sądu Rejonowego w Goleniowie w sprawie o sygn. akt I Ns 350/06 uprawomocniło się z dniem 26 listopada 2008r., wobec czego wynikające z niego wierzytelności P. i E. B. w stosunku do powodów stały się wymagalne z dniem 27 grudnia 2008r. (po upływie 1 miesiąca od uprawomocnienia się postanowienia). Do wystąpienia skutków określonych w ustawie niezbędne jest złożenie dłużnikowi stosownego oświadczenia woli. Ponieważ w tym wypadku oświadczenie woli wpływa na sytuację prawną drugiej strony, oświadczenie woli o potrąceniu musi dojść do dłużnika. Oznacza to, że zgodnie z art. 61 § 1 zd. 1 k.c. musi ono tak dojść do adresata, żeby mógł zapoznać się z jego treścią. Sąd ustalił, iż oświadczenie takie zostało złożone w toku postępowania o zniesienie współwłasności, na skutek doręczenia P. B. na rozprawie w dniu 3 lipca 2008 roku pisma procesowego uczestnika z 20 czerwca 2008 roku. Podobnie wskazał to Sąd Apelacyjny. Pismem z 15 lipca 2008r. powód wezwał P. B. do zapłaty 459 076,59 zł tytułem zwrotu połowy należności wynikającej z umowy kredytu. Przerwa biegu przedawnienia powstała 3 lipca 2008 roku. Natomiast stan potrącalności w sprawie wystąpił w dniu 27 grudnia 2008 roku, tj. w dacie uprawomocnienia się postanowienia Sądu Rejonowego w Goleniowie z dnia 14 lipca 2008 roku. Tym samym powstała po stronie pozwanego wierzytelność dopiero w tym momencie mogła zostać potrącona z wierzytelnością przysługującą powodowi wobec pozwanej. W związku z tym, że wierzytelność pozwanego powstała później niż zostało złożone oświadczenie o potrąceniu złożone na rozprawie w lipcu 2008 roku, w piśmie z 15 lipca 2008r. Sąd Okręgowy przyjął, że złożenie tego oświadczenia jest uprawnione w świetle cytowanych wyżej przepisów. Odnosząc się do podniesionego zarzutu przedawnienia Sąd pierwszej instancji uwzględnił okoliczność, iż spółka cywilna powoływana jest do prowadzenia działalności gospodarczej, a to oznacza, że działa na rynku jak podmiot gospodarczy. Z tego tytułu też należy do takiej spółki stosować rygory stosowane do podmiotów gospodarczych, w tym te wynikające z terminów przedawnienia. Powołując art. 118 k.c. uznał, iż zobowiązania przedawniły się z upływem 3 letniego okresu przedawnienia. Wskutek uwzględnienia podniesionego zarzutu przedawnienia Sąd przyjął do potrącenia wierzytelność powoda, która powstała pomiędzy 27.12.2005 r., a 14.07.2008 r. (czyli 3 lata wstecz od dnia 27.12.2008, gdy wierzytelność wynikająca z prawomocnego postanowienia z 14.07.2008 r. stała się wymagalna do najpóźniej 14 lipca 2008 roku, do której to daty spłata kredytu nie została rozliczona przez Sąd Rejonowy w sprawie o sygn. akt I Ns 350/06). Z dokumentacji banku (k. 398-429) wynika, iż w tym okresie powód spłacił kredyt w wysokości 193 941,75 zł. Powołując przepis art. 864 k.c. i wskazówki Sądu Najwyższego uznał, że wspólnicy spółki cywilnej, którzy zaciągnęli kredyt odpowiadają solidarnie za to zobowiązanie wobec wierzyciela, także po ustąpieniu ze spółki. Skoro powód zaspokoił wierzyciela, to na podstawie art. 376 k.c. mógł żądać od P. B. przypadającej na niego części spełnionego świadczenia. Nadto skoro powód odpowiada wobec P. B. za całość świadczenia przyznanego w postanowieniu o zniesieniu współwłasności (art. 366 § 1 k.c.), to całe to świadczenie może rozliczyć przy wykorzystaniu potrącenia z wierzytelnością przysługującą mu wzajemnie od P. B., ze skutkiem - wymagającym uwzględnienia w sprawie z powództwa przeciwegzekucyjnego - także na rzecz powódki. Dokonanie rozliczenia wierzytelności przez potrącenie wymaga precyzyjnego zidentyfikowania potrącanych wierzytelności, a w związku z treścią art. 502 k.c. - także wskazania kiedy powstały potrącane wierzytelności. Bez tego nie jest możliwe zastosowanie powołanego przepisu przy ocenie przesłanek decydujących o dopuszczalności i granicach skutecznego potrącenia. W dniu wystąpienia A. S. ze spółki cywilnej (...) - 30 września 2012 r., skład osobowy

spółki wynosił trzy osoby. Natomiast aneksem nr (...) z dnia 17 lipca 2002 r. wspólnicy zdecydowali, iż udział w zyskach A. S. wynosić będzie 30%. W takim samym stopniu odpowiada on w stratach spółki stosowanie do art. 867 § 1 k.c., który znajduje zastosowanie w sytuacji, gdy w umowie spółki taka kwestia w ogóle nie została uregulowana. Wspólnik odpowiada za zobowiązania spółki, które powstały w trakcie jego obecności w spółce, pomimo wystąpienia ze spółki cywilnej (...). W momencie, gdy strony zaciągnęły kredyt doszło do powstania zobowiązania w określonej wysokości, natomiast spłata rat kredytu i odsetek jest tylko formą finansowania tego zobowiązania na przestrzeni wielu lat. To, że wymagalność rat powstaje w okresach miesięcznych pozostaje bez wpływu na odpowiedzialność za te zobowiązania. Sąd Okręgowy przyjął, iż brak jest podstaw do stwierdzenia, iż za zobowiązania kredytowe wspólnik odpowiada tylko w stosunku 30%, na tej tylko podstawie, że jego udział w stratach wynosi 30%. Zagadnienie odpowiedzialności za zobowiązania spółki jest czymś innym niż udział w stratach spółki. O udziale w stratach będzie mowa dopiero w momencie rozwiązania spółki, natomiast za zobowiązania spółki wobec wierzycieli wspólnicy odpowiadają solidarnie. To, w jaki sposób wspólnicy umówili się w zakresie spłaty zobowiązań spółki, należy do wewnętrznej sfery wzajemnych ustaleń czynionych pomiędzy nimi. W przedmiotowej sprawie bezspornym jest, że wspólnicy spółki zobowiązali się do spłaty kredytu po połowie i to, że powód dokonał spłaty tego kredytu w całości. W ocenie Sądu Okręgowego, na zakres tej odpowiedzialności bez żadnego wpływu pozostaje okoliczność przystąpienia do spółki cywilnej trzeciego wspólnika, który nie został zobowiązany do spłaty kredytu, choć i także ponosił ryzyko w razie wszczęcia egzekucji z majątku spółki. Takie rozumowanie Sądu odpowiada pogładowi na temat istoty spółki cywilnej, która jest wielostronnym stosunkiem zobowiązaniowym łączącym wspólników (vide: Wyrok Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z dnia 28 października 2003 r., I CK 201/2002). Spłacenie wszystkich rat przez powoda w okresie od dnia 27 grudnia 2005 roku do dnia 14 lipca 2008 r. w kwocie 193 941,75 zł, w ocenie Sądu Okręgowego, uprawnia go do wystąpienia z roszczeniem regresowym za ten okres. Kwota 96 970,87 zł stanowi wierzytelność przysługującą powodowi wobec P. B. – jako połowa kwoty przez niego spłaconej. Z uwagi na skuteczność potrącenia wierzytelności również wobec pozwanej, na co wskazał Sąd Najwyższy, w ocenie Sądu Okręgowego tytuł wykonawczy skierowany do pozwanej powinien zostać pozbawiony wykonalności w części do kwoty 26 744,84 zł. Na mocy art. 498 § 2 k.c. wskutek złożonego pozwanej oświadczenia o potrąceniu wierzytelności, wierzytelności powodów do P. B. i wierzytelności P. B. do powodów umorzyły się do wysokości niższej, tj. przysługującej powodowi wierzytelności w wysokości 96 970,87 zł (123 715,71 zł – 96 970,71 zł = 26 745 zł). W punkcie I sentencji wyroku Sąd pierwszej instancji pozbawił tytuł wykonawczy wykonalności ponad kwotę 26745 zł, a w punkcie II sentencji w pozostałej części powództwo oddalił.

O kosztach postępowania Sąd Okręgowy orzekł przyjmując, że powodowie wygrali sprawę w 80% i stosunkowo do tego rozdzielił koszty przyjmując, że należą się one w pojedynczej wysokości z uwagi na to, że powodowie działali w sprawie solidarnie, składając pisma w jednym egzemplarzu, prezentowali swoje stanowisko łącznie. Przyjmując więc kwotę podstawową 3600 zł kosztów zastępstwa za I instancję i 2700 za II instancję oraz 2700 za wystąpienie przed Sądem Najwyższym łącznie 9000 zł dla obu stron. Następnie wzajemnie skompensowano te należności przyjmując, że powodom od pozwanej należy się 7200 zł (9000 zł x 80%), a pozwanej od powodów 1800 zł (9000 zł x 20%) co daje w efekcie 5400 zł od pozwanej dla powodów (7200 - 1800).

Z orzeczeniem tym nie zgodziły się obie strony postępowania.

Pozwana zaskarżając wyrok w części dotyczącej rozstrzygnięcia zawartego w punkcie I i III zarzuciła naruszenie:

- prawa materialnego poprzez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie a mianowicie art. 498 § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 513 § 2 k.c. poprzez przyjęcie przez Sąd pierwszej instancji, że A. S. mógł dokonać potrącenia wierzytelności mającej mu przysługiwać wobec pozwanego z tytułu spłacenia kredytu zaciągniętego przez A. S. i P. B. w banku (...) S.A. z wierzytelnością pozwanego stwierdzoną postanowieniem Sądu Rejonowego w Goleniowie z dnia 14 lipca 2008 r. w sprawie o sygn. akt I Ns 350/06, w sytuacji gdy wierzytelność powoda stała się wymagalna później niż wierzytelność będąca przedmiotem przelewu; art. 376 k.c. w zw. z art. 867 § 1 i 2 k.c. przez ich niezastosowanie, skutkujące błędnym przyjęciem, że P. B. był zobowiązany do spłaty połowy wartości kredytu uregulowanego przez A. S., w sytuacji gdy jego udział w spłacie przedmiotowego zobowiązania mógł wynosić maksymalnie 30%.

-przepisów postępowania mogące mieć wpływ na wynik sprawy: art. 233 § 1 k.p.c. poprzez przekroczenie zasady swobodnej oceny dowodów wskutek przyjęcia przez Sąd pierwszej instancji, że oświadczenie woli powodów o potrąceniu przysługującej im należności zostało złożone w toku postępowania o zniesienie współwłasności, w sytuacji gdy skuteczne oświadczenie o potrąceniu wierzytelności względem P. B. zostało przez powodów zgłoszone dopiero pismem z dnia 24 czerwca 2009r.

Wskazując na powyższe zarzuty, wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie solidarnie od powodów na rzecz pozwanej kosztów postępowania wszystkich instancji, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych.

Powodowie zaskarżając wyrok w części dotyczącej punktów II i III sentencji wyroku zarzucili naruszenie przepisu prawa materialnego tj. art. 118 k.c. poprzez jego błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie polegające na przyjęciu, iż w stosunku do przedstawionych przez powoda do potrącenia roszczeń zastosowanie znajduje krótszy trzyletni termin przedawnienia, w sytuacji gdy w rzeczywistości zastosowanie znajduje podstawowy dziesięcioletni termin przedawnienia roszczeń.

W oparciu o powyższe, powodowie wnieśli o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego- postanowienia Sądu Rejonowego w Goleniowie z dnia 14 lipca 2008r. wydanego w sprawie I Ns350/06 w punkcie II sentencji tego postanowienia w części dotyczącej P. B.

w całości, to jest również w zakresie kwoty 26 744, 84 zł; zasądzenie od pozwanej na rzecz powodów kosztów dotychczasowych postępowań przez Sądem I instancji, Sądem II instancji oraz Sądem Najwyższym, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych; zasądzenie od powódki na rzecz pozwanych kosztów postępowania odwoławczego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. W uzasadnieniu podnieśli, iż zróżnicowanie terminów określonych w art. 118 k.c. nie zależy, ani od charakteru podmiotu, któremu roszczenie przysługuje, ani od charakteru rozstrzyganej sprawy, a wyłącznie od rodzaju (kwalifikacji) roszczenia (tak: SN w wyroku z dnia 6 listopada 1998 r. o sygn. akt: IIICKN6/98). Jako niezasadne apelujący powodowie uznali przyjmowanie przez Sąd pierwszej instancji krótszego trzyletniego terminu przedawnienia z uwagi na fakt, iż powód i P. B. byli do pewnego momentu współnikami spółki cywilnej, która została powołana do prowadzenia działalności gospodarczej. Okoliczność, że roszczenie przysługuje przedsiębiorcy, nie jest wystarczającym kryterium dla oceny, że jest ono związane z prowadzoną działalnością gospodarczą.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje :

Apelacje wywiedzione zarówno przez powodów, jak i przez pozwaną, nie zasługiwały na uwzględnienie.

Zgodnie z treścią art. 398²⁰ k.p.c. Sąd, któremu sprawa została przekazana (w wyniku rozpoznania skargi kasacyjnej), związany jest wykładnią prawa dokonaną w tej sprawie przez Sąd Najwyższy. W świetle powyższego, Sąd Apelacyjny również aktualnie rozpoznający apelacje obu stron od orzeczenia Sądu Okręgowego w Szczecinie, wydane w wyniku ponownego rozpoznania sprawy, jest związany wykładnią prawa dokonaną w sprawie o sygn. akt II CSK 314/11 Sądu Najwyższego. W pisemnym uzasadnieniu wyroku kasatoryjnego z dnia 10 lutego 2012r. , sygn. II CSK 314/11, Sąd Najwyższy stwierdził, iż „zgłoszone w sprawie o zniesienie współwłasności żądanie rozliczenia spłaconych rat kredytu nie dotyczyło powodów jako współwłaścicieli nieruchomości oraz E. i P. B., a A. S. i P. B. jako współników spółki cywilnej. Oddalenie w sprawie o zniesienie współwłasności żądania rozliczenia spłaconych przez powoda rat kredytu miało podstawę w tym, że wierzytelność powoda nie miała związku ze stosunkiem współwłasności. Nie oznacza to jednak, że powód został pozbawiony możliwości dochodzenia wierzytelności przysługującej mu stosunku do P. B. w innym postępowaniu, ani także że został pozbawiony możliwości potrącenia tej wierzytelności z wierzytelnością przysługującą P. B. w stosunku do niego. Odmowa ta nie tworzy stanu powagi rzeczy osądzonej”. Sąd Najwyższy powołując przepis art. 864 k.c. stwierdził, że „wspólnicy spółki cywilnej, którzy zaciągnęli kredyt odpowiadają solidarnie za to zobowiązanie wobec wierzyciela, także po ustąpieniu ze spółki. Skoro powód zaspokoił wierzyciela, to na podstawie art. 376 k.c. mógł żądać od P. B. przypadającej na niego części spełnionego świadczenia. Nadto skoro powodowie odpowiadają wobec P. B. za całość świadczenia przyznanego w

postanowieniu o zniesieniu współwłasności (art.366 § 1 k.c.), to całe to świadczenie mogą rozliczyć przy wykorzystaniu potrącenia z wierzytelnością przysługującą mu wzajemnie od P. B., ze skutkiem – wymagającym uwzględnienia w sprawie z powództwa przeciwegzekucyjnego – także na rzecz powódki. Sąd Najwyższy stwierdzając przy tym, że skoro potrącenie spełnia funkcję zapłaty wierzytelności, to jego dokonanie wymaga określenia poszczególnych rozliczanych w ten sposób wierzytelności i wyrażenia oceny, czy zastosowany prawny środek jednostronnego zwolnienia się z tego długu jest skuteczny i w jakim zakresie. Dokonanie rozliczenia wierzytelności przez potrącenie wymaga precyzyjnego zidentyfikowania potrącanych wierzytelności, a w związku z treścią art.502 k.c. – także wskazania: kiedy powstały potrącane wierzytelności. Bez tego nie jest możliwe zastosowanie powołanego przepisu przy ocenie przesłanek decydujących o dopuszczalności i granicach skutecznego potrącenia. Według Sądu Najwyższego rozstrzygające znaczenie w myśl tego przepisu ma okoliczność, czy wierzytelność nie uległa jeszcze przedawnieniu w chwili wystąpienia możliwości potrącenia, a możliwość ta występuje, gdy spełnione zostaną kumulatywnie wszystkie przesłanki z art.498 § 1 k.c. Precyzyjne nadto zidentyfikowanie potrącanej wierzytelności jest istotne także i z tego powodu, że po dokonaniu potrącenia nie mogą pozostać wątpliwości, co do tego jakie wzajemne wierzytelności przysługują jeszcze rozliczającym się w ten sposób stronom”.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, w sposób niewadliwy Sąd Okręgowy uznał, iż roszczenie powoda wynikające z żądania rozliczenia spłaconych przez powoda rat kredytu zaciągniętego przez powoda i pozwanego jako współników spółki cywilnej stanowi roszczenie związane z prowadzeniem działalności gospodarczej, do którego -zgodnie z art. 118 k.c.- termin przedawnienia wynosi trzy lata. Tym samym, zarzut naruszenia art. 118 k.c. poprzez jego niewłaściwą wykładnię i zastosowanie, zawarty w apelacji powodów, okazał się niezasadny. Z uwagi na stanowisko Sądu Najwyższego, wyrażone w pisemnym uzasadnieniu powołanego wyroku, Sąd Apelacyjny wskazuje, iż ocena ta jest ze skutkiem - wymagającym uwzględnienia w sprawie z powództwa przeciwegzekucyjnego - także na rzecz powódki. Sąd Najwyższy podkreślił bowiem, iż współnicy spółki, którzy zaciągnęli konkretne zobowiązania odpowiadają za nie wobec wierzyciela także po ustąpieniu ze spółki. W zakresie odpowiedzialności P. B. z tytułu spłaty zaciągniętego wraz z powodem kredytu nie mają zastosowania przyjęte w umowie spółki cywilnej zasady uczestniczenia współnika w zyskach i w stratach spółki. Również w pisemnym uzasadnieniu postanowienia Sądu Rejonowego w Goleniowie z dnia 14 lipca 2008r. , sygn. I Ns350/06 Sąd ten stwierdził, iż „ bezspornym w sprawie było, iż P. B. i A. S. utworzyli spółkę cywilną i to w ramach prowadzonej przez spółkę działalności gospodarczej zaciągnęli kredyt i wybudowali na działce bar. Nakłady na grunt zostały poczynione w ramach prowadzonej działalności gospodarczej – spółki cywilnej” - k.239-241 akt I Ns 350/06 Sądu Rejonowego w Goleniowie.

Zgodnie z treścią art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c. dłużnik może w drodze powództwa żądać pozbawienia tytułu wykonawczego w całości lub części albo ograniczenia, jeżeli po powstaniu tytułu egzekucyjnego nastąpiło zdarzenie, wskutek którego zobowiązanie wygasło albo nie może być egzekwowane, gdy tytułem jest orzeczenie sądowe, dłużnik może powództwo oprzeć także na zdarzeniach, które nastąpiły po zamknięciu rozprawy, a także zarzucie spełnienia świadczenia, jeżeli zarzut ten nie był przedmiotem rozpoznania w sprawie. Ponownie akcentując ocenę prawną dokonaną przez Sąd Najwyższy w pisemnym uzasadnieniu wyroku wydanego w wyniku rozpoznania skargi kasacyjnej, Sąd Apelacyjny wskazuje na stwierdzenie Sądu Najwyższego dotyczące ustawowych ograniczeń kognicyjnych dla rozpoznania w sprawie o zniesienie współwłasności zarzutu zapłaty części należności w wyniku spłaty kredytu przez jednego ze współników spółki. Stanowisko to znalazło odzwierciedlenie również w pisemnym uzasadnieniu postanowienia Sądu Rejonowego wydanego w sprawie o zniesienie współwłasności. Oparcie powództwa przeciwegzekucyjnego na zarzucie spełnienia świadczenia (art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c.) jest dopuszczalne tylko wtedy, gdy zarzut ten –ze względu na ustanowiony ustawą zakaz- nie mógł być rozpoznany w sprawie, w której wydano tytuł egzekucyjny (uchwała SN z 23.05.2012r , III CZP 16/12). W wyroku z dnia 30 stycznia 2013r. Sąd Apelacyjny we Wrocławiu, sygn. akt I ACa 1385/12 stwierdził, iż aby mogło dojść do potrącenia, spełnione być muszą cztery przesłanki: wzajemność wierzytelności, jednorodzaowość świadczeń, wymagalność wierzytelności, zaskarżalność wierzytelności. Przesłanka wymagalności, wbrew literalnemu brzmieniu art. 498§ 1 k.c., dotyczy wyłącznie wierzytelności potrącającego. Dla wywołania skutków potrącenia w postaci umorzenia wierzytelności, konieczna jest wymagalność wierzytelności potrącającego albowiem umorzenie może nastąpić nie wcześniej niż w momencie, gdy wierzytelności staną się wymagalne. Możliwość oparcia powództwa przeciwegzekucyjnego na zarzucie potrącenia jest dopuszczalna

niezależnie od tego czy dłużnik miał możliwość podniesienia zarzutu potrącenia w sprawie, w której wydano tytuł wykonawczy. Dla oceny powództwa ma znaczenie jedynie to, czy zarzut taki był przedmiotem merytorycznej, a nie jedynie formalnej oceny. A. S. mógł dokonać potrącenia wierzytelności mającej mu przysługiwać wobec pozwanego z tytułu spłacenia przez niego kredytu zaciągniętego na potrzeby spółki (...), zarzut spełnienia świadczenia nie był bowiem przedmiotem merytorycznej oceny. Zgodnie z dyspozycją 513 § 2 k.c. podmioty prawa cywilnego, które są względem siebie jednocześnie dłużnikami i wierzycielami mogą potrącić swoją wierzytelność z wierzytelnością drugiej strony. Dla skuteczności dokonanych w niniejszej sprawie potrąceń istotne znaczenie ma moment, w którym powstał stan potrącalności obu wierzytelności. Zgodnie z art. 513 § 2 k.c. dłużnik może z przelanej wierzytelności potrącić wierzytelność, która mu przysługuje względem zbywcy, chociażby stała się wymagalna dopiero po otrzymaniu przez dłużnika zawiadomienia o przelewie. Nie dotyczy to jednak wypadku, gdy wierzytelność przysługująca względem zbywcy stała się wymagalna później niż wierzytelność będąca przedmiotem przelewu. Dokonanie przez P. B. na rzecz M. B. przelewu wierzytelności przysługujących mu względem pozwanych - stwierdzonych postanowieniem Sądu Rejonowego w Goleniowie z dnia 14 lipca 2008r., wydanym w sprawie I Ns 350/06- nie niweczyło możliwości potrącenia wierzytelności względem P. B.. Z treści art. 513 § 2 k.c. wynika, iż możliwość dokonania potrąceń uzależniona jest od tego czy wierzytelność przysługująca względem zbywcy jest wymagalna wcześniej niż wierzytelność będąca przedmiotem przelewu. Przysługująca P. B. wierzytelność z tytułu zniesienia współwłasności nieruchomości stała się wymagalna z dniem 27 grudnia 2008r., wskutek uprawomocnienia się postanowienia Sądu Rejonowego w Goleniowie w sprawie o sygn. akt. I Ns 350/06. Potrącenie przez A. S. przysługującej mu wierzytelności było możliwe jedynie wówczas, gdy przysługująca jemu wierzytelność stała się wymagalna przed tym dniem. Oświadczenie woli A. S. o potrąceniu wierzytelności zostało złożone w toku postępowania o zniesienie współwłasności, na skutek doręczenia P. B. na rozprawie w dniu 3 lipca 2008r. pisma procesowego uczestnika z dnia 20 czerwca 2008r., skierowania kolejnego pisma z dnia 15 lipca 2008r. Zgłoszone w przedmiotowym piśmie roszczenia A. S. zostały w toku postępowania przed Sądem Rejonowym w Goleniowie oddalone z powodu formalnej niedopuszczalności. W uzasadnieniu przedmiotowego postanowienia wskazano, że poczynione nakłady nie mogą zostać rozliczone między stronami postępowania, z uwagi na nierozliczenie spółki cywilnej i trwającą nadal wspólność łączną. Współwłaścicielami majątku byli wszyscy wspólnicy oraz nie występowała tożsamość podmiotów będąca podstawą dokonywania jakichkolwiek rozliczeń. W rozumieniu art. 513 § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 498 § 1 k.c. powód skutecznie skierował do strony pozwanej oświadczenie o potrąceniu wierzytelności. Skuteczne było też skierowanie do pozwanej kolejnego oświadczenia z dnia 24 czerwca 2009r. o potrąceniu wierzytelności, z wykazaniem umocowania pełnomocnika do złożenia oświadczenia o potrąceniu. Wbrew twierdzeniom apelującej pozwanej należało, iż zasadnie Sąd pierwszej instancji stwierdził, iż zaistniały podstawy do zastosowania instytucji potrącenia wierzytelności. Wierzytelność nie uległa jeszcze przedawnieniu w chwili wystąpienia możliwości potrącenia. Roszczenie przewidziane w art. 376 § 1 zdanie drugie k.c. powstaje z chwilą spełnienia przez dłużnika świadczenia w zakresie przenoszącym tę część, która ciąży na nim zgodnie z treścią stosunku wewnętrznego między współdłużnikami (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 października 2001 roku, V CKN 500/00; OSNC 2002/7-8/90, Biul.SN 2002/3/12, Pr.Gosp. 2002/7-8/14, M.Prawn. 2002/10/460). A. S. jest zatem uprawniony do dochodzenia od P. B. połowy wartości spłaconego przez niego kredytu za okres od dnia 27 grudnia 2005 r. do dnia 14 lipca 2008r. czyli kwoty 96 970,87 zł będącej wynikiem uwzględnienia wpłat dokonanych w tym okresie, jeszcze nieprzedawnionych - $193\ 941,75\text{zł} : 2 = 96\ 970,87\text{zł}$. Stanowisko procesowe co do wysokości potrącannej wierzytelności wyrażone zostało w pismach procesowych stron: powodów z dnia 26 kwietnia 2013r. i w zestawieniu operacji oraz w piśmie pozwanej z 27 maja 2013r. Sąd Apelacyjny podzielił ustalenia i argumentację Sądu pierwszej w zakresie przyjęcia, iż odpowiedzialność P. B. względem A. S. wynosiła 50% wartości spłaconej przez tego pierwszego kredytu. Udział współników w chwili zaciągania kredytu był równy. Nie mogły tego zmienić podnoszone w apelacji pozwanej twierdzenia, iż wspólnicy spółki cywilnej BAR-12 BIS na mocy aneksu nr 1 z dnia 17 lipca 2002r do umowy spółki, ustalili że udział P. B. w zyskach spółki wynosić będzie nie 50%, a jedynie 30%.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Apelacyjny zgodnie z treścią art. 385 k.p.c. apelację zarówno strony pozwanej, jak i strony powodowej – oddalił.

O kosztach postępowania apelacyjnego Sąd Apelacyjny orzekł zgodnie z regułą odpowiedzialności za wynik postępowania wyrażoną w art. 98 § 1 k.p.c., uwzględniając przy tym oddalenie apelacji wywiedzionych przez obie strony postępowania sądowego.

SSA Danuta Jezierska SSA Iwona Wiszniewska SSO del. Violetta Osińska